

LitLab Leesclub

Leesclub 20: Moeder & zoon

Birk van Jaap Robben

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Birk* van Jaap Robben. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.



Inleiding

‘Papa zou ze nooit meer “papa” noemen, alleen nog “Birk”. Haar Birk, om me te laten voelen dat de schuld van mij was en het verdriet van haar. Dichter bij elkaar dan de overkant van de tafel kwamen we niet.

Papa viel nooit meer uit de kraan.’

Birk (2014) is de debuutroman van Jaap Robben. De verteller van dit kleine familiedrama is Mikael Hammerman, die met zijn ouders Birk en Dora een bijna verlaten eilandje bewoont. Wanneer Mikael voetbal in zee terechtkomt, springt hij er achteraan, tegen alle regels van zijn ouders in. Birk vist zijn zoon uit de sterke stroming, maar zelf verdwijnt Mikael vater voorgoed onder water. Verdriet, woede en schuldgevoel verstoren de relatie tussen moeder en zoon in de jaren die volgen. *Birk* tekent een ongemakkelijk portret van een moeder en een zoon die allebei op hun eigen manier Birk weer tot leven willen wekken. Het roept vragen op over rouwverwerking en de rol van (afwezige) ouders voor de ontwikkeling van een eigen identiteit.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Birk*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Birk* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Hoe wordt de stad 'Tramsu(n)d' ook wel genoemd door Karl?

LitLab

Quizvraag 2

Welke list verzint Mikael om geen toetsen meer te ontvangen?

LitLab

Quizvraag 3

Wat krijgt Mikael van zijn moeder op de dag die zij tot zijn vijftiende verjaardag uitroept?

LitLab

Quizvraag 4

Wat doet Karl met de afgeknipte haren na een knipbeurt van Mikael's moeder?

LitLab

Quizvraag 5

Hoe oud is Mikael aan het begin van het verhaal?

LitLab

Antwoorden

1. 'Vrouwenstad'
2. Hij schrijft de onderwijsorganisatie dat hij overleden is.
3. Hij krijgt haar slaapkamer cadeau.
4. Hij vult opgezette meeuwen met de afgeknipte haren.
5. 9 jaar

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

Mikael woont met zijn ouders op een fictief eiland in een fictieve wereld. Hoe ziet dat eiland eruit volgens jou? Op welke aanwijzingen uit het verhaal is dat beeld gebaseerd?

Feest der herkenning? 2/8

Hoe zou jij het vinden om met je familie op een vrijwel onbewoond eiland te wonen zoals Mikael? Wat zijn daarvan de voor- en nadelen?

Feest der herkenning? 3/8

Als lezer krijg je niet te horen waarom Mikaels ouders ervoor kozen om op een bijna onbewoond eiland te gaan wonen, of wat ze daar precies doen. Heb jij daar ideeën over?

Feest der herkenning? 4/8

Waren er andere verhalen (boeken, films, series etc.) waaraan je moest denken tijdens het lezen van *Birk*?

Feest der herkenning? 5/8

Mikaels moeder gedraagt zich vreemd en onvoorspelbaar. Wat is er volgens jou met haar aan de hand?

Feest der herkenning? 6/8

Grote delen van het verhaal worden verteld door een jonge jongen. Zie je dat gegeven terug in de manier waarop het verhaal verteld wordt?

Feest der herkenning? 7/8

Het duurde misschien even voordat je volledig begreep wat er precies gebeurd was met Birk. Wanneer kwam dat begrip, en waarom werden de gebeurtenissen niet meteen duidelijk?

Feest der herkenning? 8/8

In sommige scènes lijkt er een seksuele relatie te ontstaan tussen Mikael en zijn moeder. Wat vond je van die scènes? En wat is er precies aan de hand in die scènes?

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

Lees het citaat uit de inleiding nogmaals. Dit is de laatste zin van het eerste deel van het verhaal. Welke verandering drukt deze zin uit in de relatie tussen Mikael en zijn moeder?

Stof tot nadenken? 2/8

Verderop in het verhaal mag Mikael zijn moeder niet meer 'mama' noemen (p.113) en begint zij hem aan te spreken als 'Birk'. Waarom is dat volgens jou?

Stof tot nadenken? 3/8

Hoe heeft de gekozen ruimte van het verhaal (een eiland) invloed op de relatie tussen Mikael en zijn moeder volgens jou?

Stof tot nadenken? 4/8

Het verhaal is opgedeeld in drie verschillende delen. Wat verandert er in de relatie tussen Mikael en zijn moeder in elk van die delen?

Stof tot nadenken? 5/8

In het eerste deel komt Mikael overal in huis een miniatuurversie van zijn vader tegen. Wat gebeurt er precies in die scènes volgens jou?

Stof tot nadenken? 6/8

Zie je overeenkomsten tussen Mikael's relatie met zijn moeder en de relatie tussen 'Meeuwtje' en de moeder 'Meeuw'?

Stof tot nadenken? 7/8

De psychiater Elisabeth Kübler-Ross ontwikkelde een model van rouwverwerking in 5 stadia: 'ontkenning', 'boosheid', 'onderhandeling', 'depressie' en 'acceptatie'. Zie je deze stadia terug bij Mikael of Dora?

Stof tot nadenken? 8/8

Heb je een uitleg voor Dora's wens dat Mikael in Birk verandert, en haar keuze om Mikael's spullen te verbranden? Helpt het model van Kübler-Ross je misschien om die gebeurtenissen te begrijpen?

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8